

institut alternativa

Zakon o parlamentarnom nadzoru u oblasti bezbjednosti i odbrane
- Druga godina primjene -

Monitoring izvještaj za 2012. godinu

Radna verzija

*Januar 2013
Podgorica*

DCAF
a centre for security,
development and
the rule of law

Naziv publikacije

Zakon o parlamentarnom nadzoru u oblasti bezbjednosti i odbrane - Druga godina primjene
Monitoring izvještaj za 2012. godinu

Izdavač

Institut alternativa

Đoka Miraševića, „Kroling“, 3/3, Podgorica, Crna Gora

Tel/Fax: (+382) 20 268 686

e-mail: info@institut-alternativa.org

web site: www.institut-alternativa.org

Za izdavača

Stevo Muk, Predsjednik Upravnog odbora

Urednik

Stevo Muk

Autori

Dina Bajramspahić, Marko Sošić

Pokrovitelj

Centar za demokratsku kontrolu oružanih snaga iz Ženeve (DCAF)

DCAF
a centre for security,
development and
the rule of law

Centar za demokratsku kontrolu oružanih snaga iz Ženeve (DCAF) ne preuzima odgovornost za iznijete i stavove u dokumentu. Ovaj dokument predstavlja stavove i mišljenja njegovih autora koji preuzimaju punu odgovornost za sve što je kazano.

Sadržaj

Uvod	4
Pregled sjednica Odbora za bezbjednost i odbranu u 2012. godini	5
Razmatranje godišnjih izvještaja o radu	6
Mirovne misije i nadzor	7
Kontrolna saslušanja	7
Konsultativna saslušanja	9
Nadzor nad primjenom mjera tajnog nadzora	9
Kontrola budžeta	11
Posjeta kao kontrolni mehanizam	13
Izveštavanje Skupštine - razmatranje izvještaja Odbora na plenumu	14
Normativna aktivnost	15
Planiranje parlamentarnog nadzora	16
Sastav članova Odbora	16
Javnost rada	17
Izmjene Poslovnika - redefinisane nadležnosti	18
Preporuke za unaprjeđenje parlamentarnog nadzora	20
Dodatak: Pregled ispunjenja Plana vršenja parlamentarnog nadzora u 2012. godini	21
O Institutu alternativa	22

Uvod

U decembru 2010. godine, nakon skoro tri godine od začetka ideje o potrebi njegovog donošenja, jednoglasno je u Skupštini Crne Gore usvojen Zakon o parlamentarnom nadzoru u oblasti bezbjednosti i odbrane. Osnovni cilj zakona je da omogući Skupštini da, neposredno i preko Odbora za bezbjednost i odbranu, kroz nadzor nad organima zaduženim za bezbjednost i odbranu, ostvaruje zaštitu sloboda i prava građana od mogućih zloupotreba, te da doprinese izgradnji cjelovitog i savremenog sistema bezbjednosti. Ovim zakonom je definisan način vršenja parlamentarnog nadzora nad radom organa i institucija koji se bave poslovima bezbjednosti i odbrane, njihove dužnosti, kao i odnos Odbora za bezbjednost i odbranu prema Skupštini i Vladi.

Institut alternativa je dao doprinos izradi ovog zakona, najprije zastupajući potrebu njegovog usvajanja, a onda i sarađujući sa nadležnom radnom grupom u toku izrade zakonskog teksta.¹ Nakon usvajanja Zakona u Skupštini, u decembru 2010. organizovali smo okrugli sto i najavili da ćemo ubuduće pratiti primjenu ovog važnog Zakona, kako bi se njegov duh i motivi usvajanja održali i ojačali.

U decembru 2011. godine, obilježili smo prvu godinu sprovođenja ovog Zakona i predstavili svoj izvještaj o radu Skupštine i Odbora za bezbjednost i odbranu na ispunjavanju njegovih odredbi. Tom prilikom smo zaključili da je:

“usvajanje Zakona o parlamentarnom nadzoru u određenom smislu bilo podsticaj za aktivniji i ažurniji rad Odbora, iako isti još uvijek karakterišu nedovoljna iskorišćenost kontrolnih mehanizama koji stoje na raspolaganju i neizvjesni rezultati vršenja parlamentarnog nadzora”.²

Dio godine na koji se odnosi ovaj izvještaj, obilježili su parlamentarni izbori. Skupština je u julu donijela odluku o skraćanju svog mandata, u oktobru su izbori održani, a u novembru je konstituisan novi, 25. saziv. Izbori i prateća dešavanja uticala su na dinamiku rada Odbora za bezbjednosti i odbranu i učinila da veliki dio planiranih obaveze ostanu neispunjeni.

Izvještaj koji je pred vama, predstavlja osvrt na aktivnosti Skupštine i Odbora, na planu nadzora nad sektorom bezbjednosti i odbrane. Struktura izvještaja se u najvećem dijelu oslanja na oblasti o kojima smo pisali u prošlogodišnjem izvještaju i tada utvrđenu metodologiju. Na kraju izvještaja, date su i preporuke za unaprjeđenje, sa kojima ćemo se obratiti članovima Odbora za bezbjednost i odbranu i ostalim učesnicima procesa nadzora nad ovim sektorom.

U toku prethodne godine, uspostavili smo saradnju sa Centrom za demokratsku kontrolu oružanih snaga iz Ženeve (DCAF), koji je podržao naš monitoring rada Odbora i izradu izvještaja. Zahvalnost dugujemo i samom Odboru za bezbjednost i odbranu: predsjedniku i članovima Odbora, kao i stručnoj službi, na saradnji u praćenju sjednica i dostavljanju informacija i materijala tokom cijele 2012. godine.

---

¹ Komentar Instituta alternativa na tekst predloga Zakona o parlamentarnom nadzoru u oblasti bezbjednosti i odbrane je dostupan na našoj Internet stranici: <http://institut-alternativa.org/komentar-na-zakon-o-parlamentarnom-nadzoru/>

² Monitoring izvještaj za 2011. godinu je dostupan na našoj Internet stranici: <http://institut-alternativa.org/zakon-o-parlamentarnom-nadzoru-u-oblasti-bezbjednosti-i-odbrane-prva-godina-primjene/>

Pregled sjednica Odbora za bezbjednost i odbranu u 2012. godini

43. sjednica - zatvorena za javnost - Kontrolno saslušanje direktora ANB-a i Ministra vanjskih poslova i evropskih integracija, u vezi ocjena iz izvještaja NATO-a o napretku Crne Gore u učešću u MAP za 2011. godinu

---

44. sjednica - Predlog zakona o izmjenama i dopunama zakona o odbrani i Prijedlog zakona o unutrašnjih poslovima

---

Februar **45. sjednica - zatvorena za javnost** - Kontrolno saslušanje VDT-a i USPNFT-a, na temu dosadašnjih aktivnosti nadležnih državnih organa sprovedenih u vezi sa ispitivanjem navoda o eventualnim koruptivnim radnjama tokom i nakon procesa privatizacije "Telekom-a"

---

46. sjednica - Razmatranje prijedloga za imenovanje direktora ANB-a

---

47. sjednica - Konsultativno saslušanje vojno-diplomatskog predstavnika Crne Gore, general potpukovnika Ljubiše Jokića, prije stupanja na funkciju. Usvajanje godišnjeg izvještaja o radu za 2011. godinu i plana parlamentarnog nadzora za 2012. godinu

---

48. sjednica - Razmatranje prijedloga odluke o prestanku vanrednog stanja na teritoriji Crne Gore

---

Maj **49. sjednica** - Razmatranje Izvještaja o radu Ministarstva odbrane u 2011. godini, Izvještaja o stanju u Vojsci Crne Gore za 2011. godinu i Izvještaja o učešću pripadnika Vojske Crne Gore u međunarodnim snagama, mirovnim misijama i drugim aktivnostima u inostranstvu u 2011. godini.

Jun **50. sjednica** - Razmatranje Izvještaja o radu Ministarstva unutrašnjih poslova za 2011. godinu i izvještaj o stanju sistema zaštite i spašavanja u 2011. godini. Razmatranje Izvještaja o sprovedenim mjerama i aktivnostima preduzetim prije i tokom vanrednog stanja s prijedlogom mjera za poboljšanje ukupnog sistema u vanrednim situacijama

---

51. sjednica - Razmatranje prijedloga zakona o izmjenama i dopunama zakona o tajnosti podataka

---

Jul **52. sjednica - zatvorena za javnost** - Prijedlog za imenovanje direktora Uprave policije

---

53. sjednica - zatvorena za javnost - Razmatranje informacija VDT-a i USPNFT-a povodom održanog kontrolnog saslušanja na temu dosadašnjih aktivnosti nadležnih državnih organa sprovedenih u vezi sa ispitivanjem navoda o eventualnim koruptivnim radnjama tokom i nakon procesa privatizacije "Telekom-a"

Parlamentarni izbori i početak rada 25. saziva

---

1. sjednica - Razmatranje prijedloga zakona o budžetu Crne Gore za 2013. godinu

---

Decembar **2. sjednica** - Razmatranje prijedloga zakona o završnom računu budžeta za 2011. godinu (sa Izvještajem o reviziji Završnog računa), kao i Izvještaja DRI o reviziji godišnjeg finansijskog izvještaja ANB-a za 2011. godinu. Razmatranje plana parlamentarnog nadzora za 2013. godinu.

2012. godina u brojkama

13	32	6	1	2
održanih sjednica	razmotrene tačke dnevnog reda	razmotrenih prijedloga zakona	konsultativno saslušanje	kontrolna saslušanja

Razmatranje godišnjih izvještaja o radu

Prema Zakonu o parlamentarnom nadzoru, Odbor razmatra godišnje izvještaje o radu Ministarstva odbrane i Vojske Crne Gore (uključujući i izvještaj o učešću pripadnika Vojske u misijama u inostranstvu), Agencije za nacionalnu bezbjednost, Uprave policije i Ministarstva unutrašnjih poslova (uključujući izvještaj o stanju sistema zaštite i spašavanja). Institucije i organi su obavezni da svoje izvještaje dostave do kraja prvog kvartala tekuće za prethodnu godine,³ odnosno, u ovogodišnjem slučaju, do kraja marta 2012. godine za rad u 2011. godini.

Ovaj segment rada Odbora je u 2012. godini obilježen problemima koji se odnose na kašnjenje u razmatranju i nerazmatranje nekih izvještaja. Prema Planu vršenja parlamentarnog nadzora, Odbor je trebalo da u toku drugog kvartala završi sa razmatranjem svih izvještaja o radu institucija i organa nad kojima vrši nadzor. U zacrtanom roku, Odbor je uspio da razmotri:

- Izvještaj o radu Ministarstva odbrane
- Izvještaj o ukupnom stanju u Vojsci Crne Gore
- Izvještaj o upotrebi jedinica Vojske u međunarodnim snagama (...)
- Izvještaj o radu Ministarstva unutrašnjih poslova
- Izvještaj o stanju sistema zaštite i spašavanja

Izvještaji ANB-a i Izvještaj o radu Uprave policije i stanju bezbjednosti nisu razmotreni u toku 2012. godine. Naknadno razmatranje ovih izvještaja tokom 2013. godine od strane Odbora, biće potpuno nepravovremeno i nedjelotvorno.

Kašnjenje i nepravovremeno razmatranje izvještaja o radu obesmišljava izvještavanje kao mehanizam kontrole. Osim toga, na sjednicama Odbora je česta pojava da se prilikom raspravljanja izvještaja o radu, rasprava svodi na pitanja koja imaju malo i nikakve veze sa predmetnim izvještajem ili periodom na koji se isti odnosi. Nepravovremeno razmatranje samo povećava rizik od ovakvih "nefokusiranih" rasprava.

Odbor je ove godine razmotrio izvještaj o radu Ministarstva unutrašnjih poslova, prekinuvši sa dotadašnjom praksom razmatranja izvještaja o radu samo jedne organizacione jedinice Ministarstva - Sektora za vanredne situacije i civilnu bezbjednost.⁴

³ Član 7, tačka 3 Zakona o parlamentarnom nadzoru u oblasti bezbjednosti i odbrane

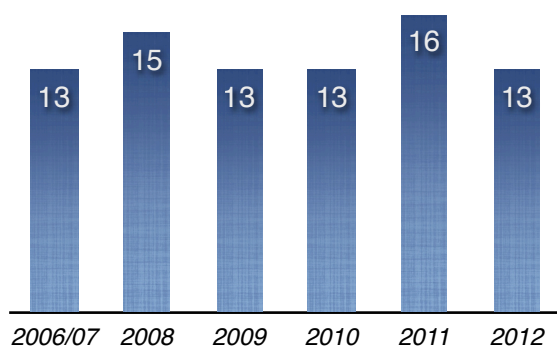
⁴ Izvještaj Sektora za vanredne situacije i civilnu bezbjednost je bio na dnevnom redu Odbora na 33. sjednici, održanoj 20. juna 2011, a usvojeni izvještaj (sa zaključcima) je dostupan na adresi http://www.skupstina.me/index.php?strana=sjednice&tipS=1&sjednicaid=1088&menu_id=7.2.2

Od ostalih izvještaja, važno je napomenuti da Odbor ni ove godine nije razmatrao godišnji izvještaj o spoljnoj trgovini naoružanjem, vojnom opremom i robom dvostruke namjene (obaveza shodno zaključcima sa 11. Cetinjskog parlamentarnog foruma).

Mirovne misije i nadzor

U 2012. godini, nastavljena je praksa da se u toku jedne sjednice, razmatra više izvještaja. Tako je odbor na jednoj sjednici razmotrio *Izvještaj o radu Ministarstva odbrane, Izvještaj o ukupnom stanju u Vojski Crne Gore i Izvještaj o upotrebi jedinica Vojske Crne Gore u međunarodnim snagama (...)*. Ovakva praksa dovodi u pitanje temeljnost nadzora nad ključnim dokumentima preko kojih se Odbor upoznaje sa radom institucija nad kojima vrši nadzor i koji treba da budu povod za dalje nadzorne inicijative.

Pitanje nadzora nad učešćem pripadnika Vojske Crne Gore u mirovnim misijama, i u pogledu odobrenja slanja novih trupa i ostvarivanja uvida u dosadašnje aktivnosti prethodnih, predstavlja posebno važnu nadležnost Odbora. Spajanje rasprave o ovom i drugim važnim pitanjima sa raspravom o izvještajima subjekata nadzora prihvatljivo je samo ukoliko će se na njih obratiti posebna pažnja na posebnim sjednicama, što ovog puta nije bio slučaj.

Broj održanih sjednica Odbora po godinama

Prema Zakonu o parlamentarnom nadzoru u oblasti bezbjednosti i odbrane, Odbor za bezbjednost i odbranu razmatra: "izvještaje o učešću pripadnika civilne zaštite, policije i zaposlenih u organima državne uprave u mirovnim misijama i drugim aktivnostima u inostranstvu". U ovom segmentu, važno je napomenuti da Odbor nije izvještavan o učešću pripadnika civilne zaštite, policije i zaposlenih u organima državne uprave u mirovnim misijama i drugima aktivnostima u inostranstvu, što je obaveza iz Zakona o parlamentarnom nadzoru.

Dalje, Odbor je i isključen iz procesa upućivanja pripadnika civilne zaštite (i dr.) u mirovne misije. Prema Zakonu o upotrebi jedinica Vojske Crne Gore u međunarodnim snagama (...) ⁵, Vlada je ta koja jedino odlučuje o učešću pripadnika civilne zaštite i zaposlenih u mirovnim misijama i drugim aktivnostima u inostranstvu. Pomenutim rješenjem, koje je usvojeno 2008. godine (dakle, prije Zakona o parlamentarnom nadzoru), dato je isključivo i neograničeno ovlaštenje izvršnoj vlasti, dok Skupština potpuno isključena iz odlučivanja o ovom važnom pitanju.

Kontrolna saslušanja

U toku 2012. godine, održana su dva kontrolna saslušanja u Odboru za bezbjednost i odbranu, oba na sjednicama zatvorenim za javnost:

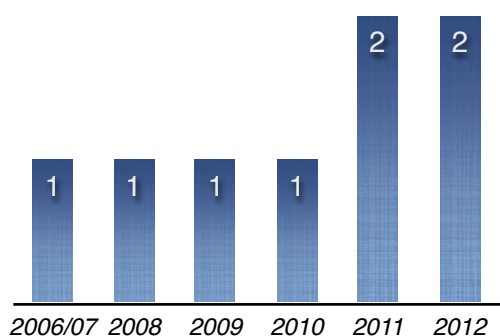
⁵ Pun naziv: Zakon o upotrebi jedinica Vojske Crne Gore u međunarodnim snagama i učešću pripadnika civilne zaštite, policije i zaposlenih u organima državne uprave u mirovnim misijama i drugim aktivnostima u inostranstvu (Objavljen u "Sl. listu CG", br. 61 od 13. oktobra 2008)

1) Kontrolno saslušanje direktora Agencija za nacionalnu bezbjednost i Ministra vanjskih poslova i evropskih integracija, u vezi ocjena iz izvještaja NATO-a o napretku Crne Gore u učešću u MAP za 2011. godinu (43. sjednica, održana u februaru)

2) Kontrolno saslušanje Vrhovnog državnog tužioca i direktora Uprave za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma, na temu dosadašnjih aktivnosti nadležnih državnih organa sprovedenih u vezi sa ispitivanjem navoda o eventualnim koruptivnim radnjama tokom i nakon procesa privatizacije "Telekom-a". (45. sjednica, održana u februaru, uz svojevrsni nastavak na 53. sjednici održanoj u julu)

Prvo saslušanje inicirano je još sredinom 2011. godine od strane poslanika Pokreta za promjene, a u vezi je navodnih ocjena da crnogorske bezbjednosne službe ne djeluju u skladu sa NATO standardima. Prema zvaničnim informacijama sa sjednice, tokom rasprave članovi Odbora su upoznati sa Izvještajem NATO o napretku u učešću Crne Gore u Akcionom planu za članstvo 2010-2011. godine. U izvještaju sa kontrolnog saslušanja, Odbor je između ostalog, usvojio zaključak kojim je proširen broj izvještaja koje Odbor razmatra u toku godine: u narednom periodu, Odbor će redovno razmatrati izvještaje o napretku Crne Gore u Akcionom planu za članstvo u NATO.⁶

Tema **drugog kontrolnog saslušanja** bila je "Afera Telekom"⁷ koja je obilježila 2012. godinu budući da je bila predmet i parlamentarne istrage - prve nakon 10 godina neprimjenjivanja ovog kontrolnog mehanizma u Skupštini. Inicirano od strane manjeg koalicionog partnera,⁸ Cilj kontrolnog saslušanja bio je da se „razmotre dosadašnje aktivnosti koje su državni organi sprovedeli u vezi sa ispitivanjem navoda o eventualnim koruptivnim radnjama tokom i nakon

Broj održanih kontrolnih saslušanja u Odboru po godinama

procesa privatizacije Telekoma“.⁹ Poslanici su se upoznali sa onim do čega su nadležni organi došli u ovom predmetu, a koji je u tom trenutku već punih šest godina u prekrivičnoj fazi, odnosno, fazi tužilačkog izviđaja, bez konkretnih rezultata. Zaključak Odbora je bio da je „neophodno da državni organi ubrzaju postupak prikupljanja podataka i dokaza“ i da Odbor „do maja 2012. godine bude informisan o rezultatima daljih aktivnosti u ovom predmetu“¹⁰.

Sa zakašnjenjem od tri mjeseca, tražene informacije su dostavljene i razmotrene na zatvorenoj sjednici tek 31. jula 2012. godine. Ova sjednica, svojevrsno produženje kontrolnog saslušanja, završena je zaključcima Odbora da su: „preuzete brojne aktivnosti (...) koje su rezultirale pribavljanjem novih podataka od

⁶ Izvještaj sa ovog kontrolnog saslušanja dostupan na: http://www.skupstina.me/cms/site_data/SKUPSTINA_CRNE_GORE/IZVJESTAJI/Odbora%20za%20bezbjednost%20i%20odbranu/Izvjestaj%20sa%2043.pdf

⁷ Više informacija o parlamentarnoj istrazi i pomenutoj aferi u analizi Instituta alternativa: "Istraga Afere Telekom u Skupštini – nerealna očekivanja i realna ograničenja" (Novembar, 2012)

⁸ Inicijativa upućena 23. januara 2012. od strane članova Odbora i poslanika Socijaldemokratske partije, Borislava Banovića i Raška Konjevića.

⁹ Izvor: Odgovor Službe Skupštine na zahtjev za slobodan pristup informacijama Instituta alternativa, rješenje br. 00-41/13-2/2 (odgovor uključuje kopiju podnijete inicijative).

¹⁰ Izvještaj sa ovog kontrolnog saslušanja dostupan na: http://www.skupstina.me/cms/site_data/SKUPSTINA_CRNE_GORE/IZVJESTAJI/Odbora%20za%20bezbjednost%20i%20odbranu/Izvjestaj.%2045.pdf

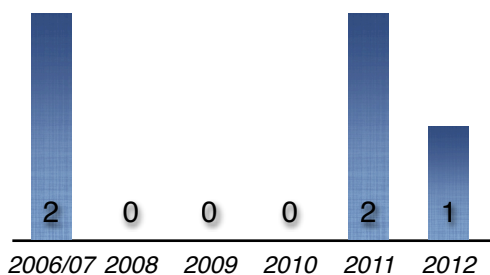
značaja¹¹. Do kraja 2012. godine, VDT nije procesuiralo tj. podiglo optužnicu ni protiv koga u predmetu Telekom. U tom smislu, može se konstatovati da aktivnost Odbora nije postigla željeni efekat, jer nije dat doprinos razrešenju "Afere Telekom". Na žalost, tome nije doprinijela ni parlamentarna istraga o istom pitanju.

***

Godinu za nama obilježio je mali broj inicijativa za održavanjem kontrolnih saslušanja. Prvo održano kontrolno saslušanje inicirano je još u 2011. godini. U toku cijele 2012. godine, Odbor je primio tek dvije inicijative za održavanje kontrolnih saslušanja, od kojih je prema jednoj postupljeno (radi se kontrolnom saslušanju o aferi "Telekom"), dok se druga, koja je došla iz redova opozicije, nije realizovala.¹² Opozicija nije iskoristila pravo da jednom u toku redovnog zasjedanja Skupštine, inicira održavanje sjednice Odbora, sa jednom temom dnevnog reda.¹³

Konsultativna saslušanja

U toku 2012. godine, održano je jedno konsultativno saslušanje vojno-diplomatskog predstavnika Crne Gore, general potpukovnika Ljubiše Jokića, koji je imenovan za vojnog atašea i vojnog predstavnika pri Misiji OEBS-a u Republici Austriji, na rezidentnoj osnovi, kao i za vojnog atašea u Republici Slovačkoj i Republici Češkoj na nerezidentnoj osnovi prije stupanja na funkciju¹⁴. Ovo saslušanje održano je u skladu sa odredbama Zakona o parlamentarnom nadzoru, koji precizno određuje da se ovaj kontrolni mehanizam koristi prilikom imenovanja vojno-diplomatskih predstavnika.

Broj održanih konsultativnih saslušanja u Odboru po godinama

Konsultativno saslušanje koje je usvojenim Planom nadzora planirano za ovu godinu, na temu "Privatni bezbjednosni sektor", nije održano. Neodržavanjem konsultativnih saslušanja u pravom smislu tog mehanizma (široke konsultacije sa velikim brojem uključenih strana van Skupštine oko pojedinog pitanja), u značajnoj mjeri je smanjena saradnja sa civilnim sektorom u toku 2012. godine (u odnosu na prethodnu godinu).

Nadzor nad primjenom mjera tajnog nadzora

U skladu sa Zakonom o parlamentarnom nadzoru u oblasti bezbjednosti i odbrane, u vršenju parlamentarnog nadzora, Odbor: "8) razmatra izvještaje o primjeni mjera tajnog nadzora od

¹¹ Izvještaj o razmatranju informacija Vrhovnog državnog tužilaštva i Uprave za sprečavanje pranja novca i finansiranje terorizma, Odbor za bezbjednost i odbranu, Broj: 00-64-03/12- 30/6, EPA 946 XXIV, Podgorica, 31. jula 2012. godine

¹² Inicijativa upućena od strane člana Odbora, Gorana Danilovića, za održavanjem kontrolnog saslušanja v.d. direktora Uprave policije i direktora ANB-a povodom "sve učestalijih organizovanih akcija i napada organizovanih kriminalnih grupa u Crnoj Gori". Inicijativa je upućena 27. marta 2012. godine. Prilikom razmatranja inicijative na Odboru, poslanici su se složili da se ovo pitanje razmotri nakon što Uprava policije, uz Izvještaj o radu, dostavi informaciju o predmetu inicijative. Kako izvještaj o radu Uprave policije za 2011. godinu nije razmatran u toku 2012. godine, ovo pitanje je ostalo nerazmotreno.

¹³ Član 12, stav 3 Zakona o parlamentarnom nadzoru.

¹⁴ Konsultativno saslušanje održano na 47. sjednici, 24. februara 2012. godine

strane organa i institucija iz člana 3, stav 1 ovog zakona¹⁵, kojima se privremeno ograničavaju Ustavom zagarantovana prava i slobode”¹⁶. Međutim, praksa nadzora nad mjerama tajnog nadzora (MTN) nije razvijena, a Odbor ni u 2012. godini nije primjenjivao brojne raspoložive kontrolne mehanizmi nad ovim segmentom rada organa i institucija koje kontroliše.

Nadzor nad MTN koje primjenjuje ANB

U 2012. godini Odbor nije vršio sistemski nadzor nad MTN koje primjenjuje ANB: nije potraživao poseban izvještaj o MTN, niti su realizovane posjete ANB-u s ciljem vršenja nadzora nad MTN¹⁷ uvidom u postupak primjene mjera, što je mogućnost koju pruža Zakon o ANB. Budući da Odbor nije razmotrio tokom 2012. godine ni godišnji Izvještaj o radu ANB za 2011. godinu, koji povremeno sadrži šturi podatak o broju primjenjenih MTN – može se zaključiti da je nadzor nad MTN u ovoj godini u potpunosti izostao.

Ovo je posebno zabrinjavajuće ako podsjetimo da ni u 2011. godini nisu primjenjivani kontrolni mehanizmi koji omogućavaju nadzor nad MTN. Odbor je poslednji put zatražio poseban izvještaj i imao uvid u postupak primjene MTN od strane ANB 12. marta 2010. godine, prije usvajanja Zakona o parlamentarnom nadzoru.

Značaj parlamentarnog nadzora u ovoj oblasti je od posebne važnosti, ako se ima u vidu da ostala tijela sa zakonskim nadležnostima da vrše nadzor nad primjenom ovih mjera, kao što su Agencija za zaštitu ličnih podataka i Zaštitnik ljudskih prava i sloboda, do sada nikada nisu primijenili svoja ovlašćenja nad ANB.

Nadzor nad MTN koje se primjenju za potrebe (novoformirane) kontraobavještajne službe¹⁸

U 2012. godini, Agencija za nacionalnu bezbjednost je dobila u nadležnost još jedan pravni osnov za primjenu MTN. Izmjenama i dopunama Zakona o odbrani,¹⁹ propisano je da će ANB prikupljati vojno obavještajne, kontraobavještajne i bezbjednosne podatke primjenjujući sredstva i metode tajnog prikupljanja podataka, u skladu sa procedurama propisanim Zakonom o ANB, a na osnovu sporazuma između Ministarstva odbrane i Agencije. Po automatizmu, i u skladu sa članom 7 Zakona o parlamentarnom nadzoru (gore navedenim) Odbor je dobio u nadležnost nadzor i nad ovim mjerama.

Međutim, vojno-obavještajne strukture do kraja 2012. godine nisu počele sa radom²⁰ pa parlamentarni nadzor u ovom segmentu MTN tek predstoji. Djelotvornost nadzora će zavistiti od kvaliteta izvještavanja ANB i Ministarstva odbrane o preduzetim radnjama i primjenjenim mjerama.

---

¹⁵ Član 3, stav 1: „Odbor vrši parlamentarni nadzor nad radom: Ministarstva odbrane, Vojske Crne Gore, Agencije za nacionalnu bezbjednost, Uprave policije, Ministarstva Unutrašnjih poslova i javne uprave, **kao i drugih organa i institucija koje se bave poslovima bezbjednosti i odbrane.**“

¹⁶ Član 7, stav 1, tačka 8, Zakona o parlamentarnom nadzoru u oblasti bezbjednosti i odbrane.

¹⁷ Posredna informacija o MTN dobijena je kontrolnim saslušanjem ministra Roćena, i Vladana Jokovića, (tadašnjeg) direktora ANB, u vezi ocjena iz izvještaja o napretku Crne Gore u učešću u MAP-u za 2011. godinu. Kontrolno saslušanje je obuhvatilo i raspravu o navodnom prisluškivanju stranih diplomatskih predstavništava u Crnoj Gori, što je direktor ANB negirao. Međutim, tim kontrolnim saslušanjem nije izvršen nadzor nad onim mjerama koje jesu primjenjene.

¹⁸ Odjeljenje za vojno obavještajne i bezbjednosne poslove kao organizaciona jedinica Ministarstva odbrane, a vojno obavještajni, kontraobavještajni i bezbjednosni poslovi dati su u nadležnost i Vojski Crne Gore.

¹⁹ Pomenute izmjene i dopune Zakona o odbrani stupile su na snagu 5. marta 2012. godine

²⁰ Podatak iz intervjua Ministarke odbrane, Milice Pejanović Đurišić za dnevni list “Vijesti”, 1.1.2013. (Članak dostupan na: <http://www.vijesti.me/vijesti/sve-je-spremno-vojno-obavjestajnu-sluzbu-clanak-107161>)

Nadzor nad MTN koje primjenjuje Uprava policije

U dosadašnjem radu, Odbor za bezbjednost i odbranu nije vršio nijedan od oblika nadzora nad MTN koje se primjenjuju u krivičnom postupku, iako Zakon o parlamentarnom nadzoru daje pravni osnov za vršenje takve kontrole²¹. Uprava policije, Vrhovno državno tužilaštvo, i sudovi ne dostavljaju u okviru svojih godišnjih Izvještaja o radu precizne informacije o MTN koje su primijenili i odobrili u skladu sa svojim ovlaštenjima, kao ni informaciju o rezultatima koje je ta primjena dala kako bi se mogla dati ocjena o opravdanosti primjene ovih mjera.

Kontrola budžeta

U pogledu nadzora nad budžetom, Odbor za bezbjednost i odbranu je dosegao veći nivo u odnosu na ostala radna tijela Skupštine (isključujući matični odbor za pitanja budžeta). Ovo je prije svega zbog prakse posebnog razmatranja završnog računa budžeta uz prisustvo predstavnika DRI, posebnih zahtjeva nametnutih potrošačkim jedinicama u pogledu izvještavanja o izvršenju budžeta sa aspekta efikasnosti i efektivnosti, ali i zbog korišćenja izvještaja DRI u toku razmatranja ključnih budžetskih dokumenata.

U toku 2012. godine Odbor je u pogledu kontrole nad budžetom dijelio sudbinu ostalih radnih tijela i plenuma Skupštine, jer je Vlada sa značajnim zakašnjenjem i uz kršenje organskog Zakona o budžetu predala oba ključna budžetska dokumenta u skupštinsku proceduru.²²

***

Odbor je na prvoj sjednici u novom sazivu razmotrio prijedlog zakona o budžetu Crne Gore za 2013. godinu u dijelu koji se odnosi na potrošačke jedinice: Ministarstvo odbrane, Ministarstvo unutrašnjih poslova i Agenciju za nacionalnu bezbjednost. Predstavnici ovih potrošačkih jedinica, kao i Ministarstva finansija, prisustvovali su sjednici. Suprotno dosadašnjoj praksi, prijedlog budžeta je razmotren prije razmatranja završnog računa za prethodnu godinu. Samim tim, naučene lekcije iz razmatranja završnog računa budžeta nisu mogle biti uzete u obzir u razmatranju prijedloga budžeta institucija nad kojima Odbor vrši nadzor.

Nakon rasprave o prijedlogu budžeta, usvojeno je *mišljenje*²³ koje je dostavljeno matičnom Odboru za ekonomiju, finansije i budžet, uz pozitivnu ocjenu nivoa sredstava opredijeljenih za sektor bezbjednosti i odbrane. Odbor je kroz *mišljenje* sugerisao Vladi da "razmotri mogućnost u pravcu iznalaženja rješenja za osavremenjivanje helikopterske jedinice". Ova sugestija se odnosi na zaključak Odbora donijet prilikom razmatranja *Izvještaja o sprovedenim mjerama i aktivnostima preduzetim neposredno prije i tokom vanrednog stanja*.²⁴ Nejasno je zašto Odbor

---

²¹ Utemeljenje za ovu tvrdnju se nalazi u članu 3, stav 1 i članu 7, stav 1, tačka 8 Zakona o parlamentarnom nadzoru u oblasti bezbjednosti i odbrane.

²² Ionako kratki rokovi za razmatranje ovih dokumenata od strane Skupštine, dodatno su skraćeni kašnjenjem Vlade u dostavljanju: Završni račun za 2011. godinu je predat Skupštini 06. novembra 2012. (zakonski rok je kraj septembra), a prijedlog budžeta za narednu godinu dostavljen je poslanicima 17. decembra 2012. (zakonski rok je kraj novembra).

²³ Mišljenje je dostupno na: http://www.skupstina.me/cms/site_data/25%20saziv%20ODBORI/ODBOR%20ZA%20BEZBJEDNOST%20I%20ODBRANU/Misljenje%20-Predlog%20zakona%20o%20budzetu%20Crne%20Gore%20za%202013_%20godinu%20web.pdf

²⁴ http://www.skupstina.me/cms/site_data/SKUPSTINA_CRNE_GORE/IZVJESTAJI/Odbora%20za%20bezbjednost%20i%20odbranu/C%20r%20n%20a%20%20G%20o%20r%20a2.pdf

nije iskoristio priliku da amandmanski djeluje na prijedlog budžeta i na taj način osigura sprovođenje usvojenog zaključaka.

***

Nekoliko dana nakon rasprave o prijedlogu budžeta za 2013. godinu, Odbor razmotrio i prijedlog zakona o Završnom računu budžeta za 2011. godinu, u dijelu koji se odnosi na potrošačke jedinice iz sektora bezbjednosti i odbrane. Sjednici su prisustvovali i predstavnici tih institucija, uz predstavnike Ministarstva finansija i DRI. U usvojenom *Izveštaju o razmatranju završnog računa*²⁵, Odbor je, pored uopštenih formulacija, iskoristio priliku i da osnaži određene preporuke DRI, iz njenog *Izveštaja o reviziji završnog računa budžeta za 2011.*²⁶

Članovi Odbora su prilikom prošlogodišnje rasprave o završnom računu budžeta, jednoglasno usvojili zaključak da potrošačke jedinice iz sektora bezbjednosti i odbrane treba da dostavljaju Odboru *detaljan analitički izvještaj* sa aspekta efikasnosti i efektivnosti trošenja opredijeljenih budžetskih sredstava. Izvještaj treba da obuhvati izvršenje budžeta u prethodnoj godini i bude dostavljen do kraja prve polovine tekuće godine.

U praksi, to znači da su Ministarstvo odbrane, Ministarstvo unutrašnjih poslova i ANB bili u obavezi da do kraja juna 2012. dostave izvještaje u kojima će dati podatke za 2011. godinu. Sve tri potrošačke jedinice su probile rok i zakasnile sa ispunjavanjem ovog zaključka, dostavljajući Odboru ove izvještaje u drugoj polovini decembra.²⁷

Osim kašnjenja, jedino je Ministarstvo odbrane učinilo napor da odgovori na zadatak koji je postavio Odbor - da dostavi izvještaj sa detaljnim obrazloženjima izdataka i odstupanja u realizaciji, sa aspekta efikasnosti i efektivnosti. Izvještaji dostavljeni od strane ANB-a i, posebno, Ministarstva unutrašnjih poslova, ne idu dalje od formalnih obrazaca i tipskih izvještaja o novčanim tokovima.

***

Posebno važan događaj u oblasti kontrole budžeta sektora bezbjednosti i odbrane je objavljivanje Izvještaja o reviziji godišnjeg finansijskog izvještaja ANB-a za 2011. godinu.²⁸ U svom izvještaju, DRI je izrekla: "*pozitivno* mišljenje na finansijski izvještaj i *uslovno* mišljenje na usklađenost poslovanja subjekta revizije sa propisima." Ključne zamjerke DRI odnose se na funkcionisanje unutrašnjih kontrola, nepoštovanje odredbi Zakona o javnim nabavkama, Zakona o imovini, nerealno planiranje budžeta, ne vođenje evidencije o imovini zaposlenih, itd.

Iako objavljen u početkom jula, izvještaj o reviziji je dospio na dnevni red Odbora skoro šest mjeseci kasnije.²⁹ Odbor je razmatrao Izvještaj o reviziji ANB-a kao posebnu tačku dnevnog

²⁵ Izvještaj dostupan na: http://www.skupstina.me/cms/site_data/25%20saziv%20ODBORI/ODBOR%20ZA%20BEZBJEDNOST%20I%20ODBRANU/Izvjestaj%201.pdf

²⁶ <http://www.dri.co.me/1/doc/Izvjestaj%20o%20reviziji%20Završnog%20računa%20Budžeta%20Crne%20Gore%20za%202011.%20godinu.pdf>

²⁷ Ministarstvo odbrane i ANB su ove izvještaje dostavili 21. decembra, a Ministarstvo unutrašnjih poslova 25. decembra. Institut alternativa je ostvario pristup ovim dokumentima zahtjevom za slobodan pristup informacijama, rješenje br. 00-41/12-57/3 od 25. decembra 2012.

²⁸ Izvještaj o reviziji ANB-a je dostupan na Internet stranici DRI: [http://www.dri.co.me/1/doc/Izvjestaj-o-reviziji-godisnjeg-finansijskog-izvjestaja-Agencije-za-nacionalnu-bezbjednost-Crne-Gore-za-2011\(mne\).pdf](http://www.dri.co.me/1/doc/Izvjestaj-o-reviziji-godisnjeg-finansijskog-izvjestaja-Agencije-za-nacionalnu-bezbjednost-Crne-Gore-za-2011(mne).pdf)

²⁹ Izvještaj o reviziji ANB-a je objavljen 03. jula, a Odbor je izvještaj razmatrao na sjednici održanoj 26. decembra.

reda, uz prisustvo službenika ANB-a i predstavnika DRI, u okviru sjednice na kojoj se raspravljalo o završnom računu budžeta za 2011. godinu.

Nakon rasprave, usvojen je Izvještaj o razmatranju izvještaja o reviziji ANB-a³⁰. Njime je određeno da će, prije rasprave o godišnjem izvještaju ANB-a za 2012. godinu, ANB biti u obavezi da upozna Odbor o radnjama preduzetim po izrečenim preporukama DRI. Ovdje pak, treba imati u vidu činjenicu da Odbor u toku 2012. nije razmotrio ni godišnji izvještaj ANB-a za 2011. godinu.

Pored revizije ANB-a, u dosadašnjem periodu, DRI je izvršila revizije Ministarstva odbrane (2008) i Ministarstva unutrašnjih poslova (2009). To ostavlja Upravu policije kao jedinu potrošačku jedinicu, od onih nad kojima Odbor vrši nadzor, koja do sada nije bila subjekt revizije u pojedinačnom izvještaju o reviziji.

***

Pripadnici stručne službe odbora su u toku 2012. godine prošli kroz nekoliko programa obuke sa fokusom na parlamentarnoj kontroli budžeta i analizi budžetskih dokumenata, u organizaciji Centra za demokratsku kontrolu oružanih snaga iz Ženeve (DCAF) i Vestminsterske fondacije za demokratiju (WDF).

Na inicijativu člana Odbora, u februaru 2012, skupštinski Odsjek za istraživanje, analizu, biblioteku i dokumentaciju, pripremio je i objavio istraživački rad "Budžetska izdvajanja za oblast odbrane i bezbjednosti"³¹. Radi se o komparativnom pregledu izdvajanja sredstava iz državnog budžeta za oblast odbrane i bezbjednosti u 25 zemalja.

Posjeta kao kontrolni mehanizam

Planom parlamentarnog nadzora, Odbor je predvidio izvršenje pet posjeta³² u toku 2012. godine:

- Posjeta Sektoru za vanredne situacija i civilnu bezbjednost, planirana za I kvartal 2012. godine;
- Posjeta lokacijama na kojima se skladište višak naoružanja i municije, planirana za I kvartal 2012. godine;
- Posjeta Ministarstvu odbrane, Agenciji za nacionalnu bezbjednost i Direkciji za zaštitu ličnih podataka, radi nadzora nad primjenom bezbjednosnih standarda, planirana za I kvartal 2012. godine;
- Posjeta Odjeljenju za unutrašnju kontrolu Ministarstva unutrašnjih poslova, planirana za III kvartal 2012. godine.
- Posjeta Upravi carina (uz razmatranje informacije o ulozi Uprave carina u bezbjednosnom sektoru).

---

³⁰ Izvještaj Odbora povodom razmatranja Izvještaja o reviziji ANB-a dostupan je na Internet stranici Skupštine: http://www.skupstina.me/cms/site_data/25%20saziv%20ODBORI/ODBOR%20ZA%20BEZBJEDNOST%20I%20ODBRANU/izvjestaj%202.pdf

³¹ Rad je dostupan na sljedećoj adresi: http://www.skupstina.me/cms/site_data/111/01%2012%20Istrazivanje%20Budzetska%20sredstva%20za%20sektor%20odbrane%20i%20bezbjednosti%20februar%202012%20.pdf

³² Mehanizam posjete propisan članom 15, stav 2, tačka 2 (vanredna aktivnost Odbora) Zakona o parlamentarnom nadzoru u oblasti bezbjednosti i odbrane.

Od planiranih pet, realizovane su dvije: a) *posjeta Ministarstvu odbrane, Agenciji za nacionalnu bezbjednost, i Direkciji za zaštitu tajnih podataka*³³ s ciljem vršenja nadzora nad "primjenom bezbjednosnih standarda", i b) *posjeta lokacijama na kojima se skladišti višak naoružanja i municije – "Taraš" kod Danilovgrada i "Brezovik" kod Nikšića*³⁴.

Posjeta kao kontrolni mehanizam ima za cilj da se neposrednim uvidom utvrdi činjenično stanje, a da se kao rezultat proizvedu systemske promjene: unaprjeđenje primjene zakonskih ovlaštenja i procedura propisanih podzakonskim aktima; kao i da ukaže na probleme u radu i predloži konkretna i mjerljiva rješenja.

Imajući to u vidu, posebno je problematično što Odbor ne usvaja izvještaj o realizovanoj posjeti. To znači da se nakon posjete ne usvajaju zaključci, preporuke niti mjere za unaprjeđenje čije bi se sprovođenje moglo pratiti. Nije jasno koji problemi su prilikom posjete analizirani jer ne postoje dokumentovani razlozi za nadzor, pitanja koja su bila sporna, rješenja i argumentacija kojom su razjašnjena. Neke naznake predmeta nadzora se mogu saznati u medijima, iz izjava poslanika opozicije³⁵. Skupštinske *Službene zabilješke* sadrže samo osnovne podatke o datumu realizovanja posjete, imena članova Odbora koji su posjetili institucije, lokacije koje su posjećene, i sl. Čak i kada bi sadržale više informacija one ne mogu biti obavezujuće za institucije iz sektora bezbjednosti i odbrane. Između ostalog, ovakvom praksom je onemogućeno građenje institucionalne memorije, kao stečenog iskustva Odbora, na kojem bi se nadograđivao njegov dalji rad.

Izveštavanje Skupštine - razmatranje izvještaja Odbora na plenumu

Skupština je ove godine raspravljala o *Izveštaju o radu Odbora za bezbjednost i odbranu i rezultatima parlamentarnog nadzora u 2011. godini*,³⁶ usvojivši ga većinom glasova.³⁷ Ovo je obaveza koju prema Skupštini Odbor ima shodno Zakonu o parlamentarnom nadzoru,³⁸ i koja je jedinstvena za Odbor: Skupština na ovaj način ne razmatra izvještaj nijednog drugog radnog tijela. Za raspravu je karakterističan konsenzus predstavnika opozicije i vladajuće koalicije da je Odbor tokom predmetne, 2011. godine, učinio iskorak u obavljanju svojih nadležnosti i vršenju nadzora.³⁹

---

³³ Posjeta je realizovana 20. aprila 2012. godine.

³⁴ Posjeta je realizovana 26. aprila 2012. godine.

³⁵ Npr. u slučaju prve posjete: Član opozicije u Odboru, Nebojša Medojević (Pokret za promjene) je tvrdio da je određeni broj obavještajaca Vojske Jugoslavije prošao bezbjednosnu provjeru iako je Agencija za nacionalnu bezbjednost dala negativno mišljenje sa preporukom da se ta lica ne raspoređuju u bezbjednosne službe crnogorske Vojske, pa je svrha posjete bila razjašnjenje procedura za dobijanja dozvole za uvid u tajne podatke.

³⁶ Izvještaj Odbora dostupan je na: http://www.skupstina.me/cms/site_data/SKUPSTINA_CRNE_GORE/IZVJESTAJI/Odbora%20za%20bezbjednost%20i%20odbranu/GODISNJI%202011BiO.pdf

³⁷ Ukupno je glasalo 58 poslanika: 48 za, devet protiv, jedan uzdržan. Izvještaj je razmotren na četvrtoj sjednici prvog redovnog zasijedanja (održana 08.05.2012.) Zapisnik dostupan na: [http://www.skupstina.me/cms/site_data/ZAPISNICI%20PLENARNE%202012/ZAPISNIK%20SA%204_%20%C5%9AEDNICE%20PRVOG%20REDOVNOG%20\(PROLJE%20C4%86NJEJ\)%20ZASIJEDANJA%20U%202012_%20GODINI.pdf](http://www.skupstina.me/cms/site_data/ZAPISNICI%20PLENARNE%202012/ZAPISNIK%20SA%204_%20%C5%9AEDNICE%20PRVOG%20REDOVNOG%20(PROLJE%20C4%86NJEJ)%20ZASIJEDANJA%20U%202012_%20GODINI.pdf)

³⁸ Obaveza definisana članom 20, stav 1, Zakona o parlamentarnom nadzoru u oblasti bezbjednosti i odbrane („Sl. list Crne Gore”, br. 80/10): “Odbor najmanje jednom godišnje podnosi Skupštini izvještaj o svom radu i rezultatima parlamentarnog nadzora”

³⁹ Izvor: Autorizovani fonografski zapisnik diskusije na pomenutoj sjednici plenuma: http://www.skupstina.me/index.php?strana=sjednice&tipS=0&sjednicaid=1588&menu_id=0.1.1.3

Osim uopštenog izvještaja o radu, Odbor je u obavezi da Skupštini podnosi i izvještaje o sprovedenom parlamentarnom nadzoru. Izvještaj može sadržati zaključak, preporuku kao i prijedlog mjera koje treba preduzeti po predmetnim pitanjima.⁴⁰

U toku 2012. godine, Odbor je Skupštini podnio devet izvještaja ove vrste (ne računajući izvještaje o razmatranju prijedloga zakona), od kojih nijedan nije razmatran na plenumu.

- Izvještaj o kontrolnom saslušanju direktora ANB-a i Ministra vanjskih poslova i evropskih integracija u vezi ocjena iz izvještaja NATO o napretku u učešću u MAP za 2011. godinu
- Izvještaj o kontrolnom saslušanju Vrhovnog državnog tužioca i direktora Uprave za sprječavanje pranja novca i finansiranja terorizma, na temu dosadašnjih aktivnosti nadležnih državnih organa sprovedenih u vezi sa ispitivanjem navoda o eventualnim koruptivnim radnjama tokom i nakon procesa privatizacije "Telekom-a"
- Izvještaj o rezultatima konsultativnog saslušanja vojno-diplomatskog predstavnika Crne Gore, general potpukovnika Ljubiše Jokića, prije stupanja na funkciju
- Izvještaj o razmatranju informacija VDT-a i USPNFT-a povodom održanog kontrolnog saslušanja na temu dosadašnjih aktivnosti nadležnih državnih organa sprovedenih u vezi sa ispitivanjem navoda o eventualnim koruptivnim radnjama tokom i nakon procesa privatizacije "Telekom-a"
- Izvještaj o upotrebi jedinica Vojske Crne Gore u međunarodnim snagama (...) u 2011. godini
- Izvještaj o razmatranju Izvještaja o radu Ministarstva odbrane i Izvještaja o ukupnom stanju u Vojsci Crne Gore za 2011. godinu
- Izvještaj o razmatranju Izvještaja o radu Ministarstva unutrašnjih poslova za 2011. godinu i izvještaja o stanju sistema zaštite i spašavanja u Crnoj Gori u 2011 godini
- Izvještaj o razmatranju Izvještaja o sprovedenim mjerama i aktivnostima preduzetim neposredno prije i tokom vanrednog stanja s prijedlogom mjera za poboljšanje ukupnog sistema Crne Gore u vanrednim situacijama
- Izvještaj o razmatranju Izvještaja DRI o reviziji ANB za 2011. godinu

Normativna aktivnost

U toku 2012. godine, Odbor je razmatrao šest prijedloga zakona, i to:

- Prijedlog zakona o unutrašnjih poslovima
- Prijedlog zakona o budžetu Crne Gore za 2013. godinu
- Prijedlog zakona o završnom računu budžeta Crne Gore za 2011
- Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama zakona o odbrani
- Prijedlog zakona o dopunama zakona o tajnosti podataka
- Prijedlog zakona o izmjenama i dopunama zakona o tajnosti podataka

Za sve zakonske prijedloge, osim prijedloga zakona o unutrašnjim poslovima, stručna služba je za članova Odbora pripremila informativne preglede. Razmatrajući pomenute akte, Odbor je u nekoliko navrata djelovao amandmanski kako bi odredbe prijedloga zakona uskladio sa Zakonom o parlamentarnom nadzoru.

Prilikom rasprave o prijedlogu zakona o izmjenama i dopunama zakona o odbrani, Odbor je predložio dva amandmana čiji je cilj bio obezbjeđivanje primjene odredbi Zakona o parlamentarnom nadzoru u oblasti bezbjednosti i odbrane. Amandmanima se precizirala uloga odbora u imenovanju načelnika Odjeljenja za vojno obavještajne i bezbjednosne poslove pri Ministarstvu odbrane, i parlamentarni nadzor u ovom segmentu uopšte. Predlagač akta (Ministarstvo odbrane) je prihvatilo sva tri amandmane Odbora, pa su isti postali sastavni dio prijedloga Zakona.

---

40 Član 21 Zakona o parlamentarnom nadzoru u oblasti bezbjednosti i odbrane.

U toku rasprave o prijedlogu Zakona o unutrašnjim poslovima, Odbor je podnio amandman da se u zakonski tekst unese odredba kojom Odbor za bezbjednost i odbranu, u postupku imenovanja direktora Uprave policije, daje mišljenje.⁴¹

Odbor je većinom glasova odlučio da predloži Skupštini da usvoji Predlog zakona o izmjenama i dopunama Zakona o tajnosti podataka, sa amandmanom koji je za cilj imao preciziranje odredbe i koji je predlagač prihvatio (pa je stoga postao sastavni dio prijedloga Zakona). Prilikom druge izmjene istog zakonskog teksta, (ovog puta inicirane od strane grupe poslanika sa ciljem da se članovima anketnih odbora dozvoli pristup tajnim podacima), Odbor je jednoglasno podržao predložene izmjene.⁴²

Planiranje parlamentarnog nadzora

Zakonom je utvrđena obaveza utvrđivanja godišnjeg plana parlamentarnog nadzora za narednu godinu.⁴³ Prema odredbi Zakona, Odbor je dužan da “do kraja kalendarske godine donosi godišnji plan parlamentarnog nadzora za narednu godinu”. Ipak, Odbor zakasnio sa planiranjem i plan za 2012. godinu donio krajem februara 2012.⁴⁴ Tokom 2012. godine, nisu vršene izmjene ili dopune planskih dokumenata.

Krajem godine, učinjen je napor da se ovaj propust prevaziđe, pa je na posljednjoj sjednici Odbora u 2012. godini, bilo riječi i o planu parlamentarnog nadzora za 2013. godinu (pored rasprave o završnom računu budžeta koja je bila ključna tačka dnevnog reda). Stručna služba je pripremila nacrt Plana, a predloženo je da članovi Odbora na isti dostave konkretne predloge i sugestije. Ova inicijativa je jednoglasno podržana, kao i ideja je da se plan za 2013. usvoji na prvoj sjednici Odbora u 2013. godini.

Sastav članova Odbora

U novembru 2012. godine konstituisan je novi, 25. saziv Skupštine. Broj članova Odbora za bezbjednost i odbranu je u novom sazivu ostao isti - trinaest. Odborom će i u novom sazivu

<i>Sastav Odbora za bezbjednost i odbranu</i>	
<i>24. saziv</i>	<i>25. saziv</i>
Mevludin Nuhodžić (DPS)	
Nebojša Medojević (PZP-DF)	
Radivoje Nikčević (DPS)	
Vasilije Lalošević (SNP)	
Predrag Bulatović (SNP-DF)	
Borislav Banović (SDP)	
Milutin Simović (DPS)	
Obrad Mišo Stanišić (DPS)	
Fahrudin Hadrović (DPS)	Luid Ljubo Škrelja (DPS)
Aleksandar Bogdanović (DPS)	Andrija Mandić (DF)
Goran Danilović (NOVA)	Velizar Kaluđerović (SNP)
Mehmet Bardhi (DSCG i AA)	Zoran Miljanić (PCG)
Raško Konjević (SDP)	Suljo Mustafić (BS)

⁴¹ U skladu sa članom 7, tačka 13, Zakona o parlamentarnom nadzoru u oblasti bezbjednosti i odbrane.

⁴² Izvještaj o razmatranju ovog prijedloga zakona na 50. sjednici odbora, dostupan je na: http://www.skupstina.me/cms/site_data/SKUPSTINA_CRNE_GORE/IZVJESTAJI/Odbora%20za%20bezbjednost%20i%20odbranu/crna%20gora3.pdf

⁴³ Član 12 Zakona o parlamentarnom nadzoru u oblasti bezbjednosti i odbrane: “Parlamentarni nadzor vršiče se redovno prema godišnjem planu koji donosi Odbor i vanredno po potrebi. Odbor do kraja kalendarske godine donosi godišnji plan parlamentarnog nadzora za narednu godinu. (...)”

⁴⁴ Plan vršenja parlamentarnog nadzora u 2012. godini donijet je na 47. sjednici, 24. februara 2012. godine. Dostupan je na: http://www.skupstina.me/cms/site_data/SKUPSTINA_CRNE_GORE/IZVJESTAJI/Odbora%20za%20bezbjednost%20i%20odbranu/Plan%20parlamentarnog%20nadzora%202012.pdf

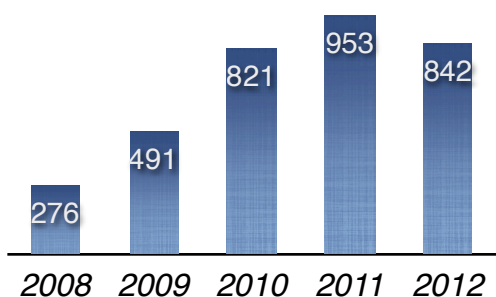
predsjedavati predstavnik vladajuće koalicije, koja ima i većinu u odboru.⁴⁵ Pored toga, odnos snaga u Odboru je izmijenjen na način da umjesto odnosa osam poslanika vladajuće koalicije naspram pet opozicionara u prethodnom sazivu, sada u odboru imamo odnos koji je nešto povoljniji za opoziciju i iznosi 7/6.

Odbor je i tokom 2012. funkcionisao bez zamjenika predsjednika.⁴⁶ U novom sazivu, Odbor još uvijek nije izabrao zamjenika predsjednika, koji prema Poslovniku⁴⁷ mora biti iz redova opozicije.

Situacija sa zastupljenošću žena u članstvu Odbora se nije promijenila: i u novom sazivu se radi o isključivo "muškom klubu", uprkos ranijim zalaganjima za promjenu rodne strukture od strane samih članova Odbora.⁴⁸

Javnost rada

Od ukupno trinaest održanih sjednica u toku 2012. godine, njih četiri je bilo zatvoreno za javnost.⁴⁹ Iza zatvorenih vrata, u prostoriji za razmatranje materijala označenih stepenom tajnosti, održana su oba ovogodišnja kontrolna saslušanja, razmatrane informacije VDT-a i USPNFT-a, kao svojevrsni nastavak kontrolnog saslušanja i obavljena rasprava o kandidatu za direktora Uprave policije. Zapisnicima sa ovih sjednica nemoguće je pristupiti.⁵⁰

Broj članaka u elektronskim i štampanim medijima o radu Odbora za bezbjednost i odbranu tokom godina

Odbor ne objavljuje zapisnike sa sjednica, iako je, kao svaki drugi odbor Skupštine, na to obavezan Poslovníkom⁵¹. Na Internet stranici Skupštine dostupni su samo izvještaji sa sjednica Odbora. Uprkos ovome, svim zapisnicima sa javnih sjednica, kao i službenim zabilješkama Odbora, moguće je ostvariti pristup koristeći se Zakonom o slobodnom pristupu informacijama.⁵²

Manji broj sjednica u 2012. godini u odnosu na prethodnu, doveo je i do manje medijske pažnje

⁴⁵ Institut alternativa je u toku formiranja radnih tijela, bezuspješno ukazivao na potrebu da ovim Odborom predsjedava predstavnik opozicije. Ovakvim rješenjem bi se ispoštovala rezolucija Parlamentarne Skupštine Savjeta Evrope o pravima i obavezama opozicije u demokratskim parlamentima, koja kaže da „predsjedavanje odborima koji su nadležni za nadgledanje rada vlade, kao što su (...) odbor za nadzor službi bezbjednosti i obavještajnih službi, treba omogućiti poslaniku iz opozicije”.

⁴⁶ Odbor je bez zamjenika predsjednika otkako je u decembru 2009. godine, poslanik Goran Danilović dao ostavku na to mjesto. Danilović je dao ostavku nakon što mu je od strane ANB-a odbijen uvid u određenu dokumentaciju, za uvid u koju je, prema interpretaciji ANB-a bila potrebna saglasnost ostalih članova Odbora.

⁴⁷ Član 34 Poslovnika Skupštine Crne Gore

⁴⁸ Na desetom Cetinjskom parlamentarnom forumu pod nazivom »Žene, mir i bezbjednost«, posvećenom primjeni Rezolucije 1325 SB UN (održanom 21. i 22. juna 2010. godine). Predsjednik Odbora je u svom govoru na X Cetinjskom parlamentarnom forumu, najavio da će se "prvom prilikom popraviti situacija po pitanju rodne ravnopravnosti u Odboru.

⁴⁹ Radi se o 43. 45. 52 i 53 sjednici Odbora.

⁵⁰ Odgovor Službe Skupštine na zahtjev za slobodan pristup informacijama, rješenje br. 00-41/12-55/2

⁵¹ Član 71 Poslovnika Skupštine Crne Gore

⁵² Institut alternativa se ovim povodom obratio Odboru zahtjevom za pristup informacijama i dobio zapisnike sa svih sjednica otvorenih za javnost.

posvećene radu Odbora. U 2012. godini je tako zaustavljen četvorogodišnji trend rasta broja članaka u elektronskim i štampanim medijima na temu rada Odbora.⁵³

Izmjene Poslovnika - redefinisane nadležnosti

U maju 2012. godine, u Skupštini su jednoglasno usvojene izmjene Poslovnika. Izmjenama su obuhvaćene i nadležnosti Odbora za bezbjednost i odbranu, sa namjerom usklađivanja Poslovnika sa Zakonom o parlamentarnom nadzoru.

Nadležnosti Odbora za bezbjednost i odbranu (Čl. 41 Poslovnika Skupštine Crne Gore)	
<i>Prije izmjena i dopuna iz maja 2012</i>	<i>Nakon izmjena i dopuna</i>
Odbor vrši parlamentarnu kontrolu rada policije i ANB-a;	Odbor razmatra predloge zakona, drugih propisa i opštih akata, strategiju i druga pitanja iz oblasti bezbjednosti i odbrane Crne Gore i njenih građana;
razmatra ostvarivanje Ustavom utvrđenih sloboda i prava čovjeka i građanina u primjeni ovlašćenja policije i ANB-a;	vrši parlamentarnu kontrolu rada policije i Agencije za nacionalnu bezbjednost i drugih bezbjednosnih organa i službi;
razmatra prijedloge zakona, drugih propisa i opštih akata, strategiju i druga pitanja iz oblasti bezbjednosti i odbrane Crne Gore i njenih građana;	razmatra ostvarivanje Ustavom utvrđenih prava i sloboda čovjeka i građanina u primjeni ovlašćenja policije i Agencije za nacionalnu bezbjednost i drugih bezbjednosnih organa i službi;
razmatra prijedloge za imenovanje rukovodioca policije i direktora ANB-a.	razmatra predloge za imenovanje direktora policije i Agencije za nacionalnu bezbjednost;
U vršenju kontrole iz svoje nadležnosti, Odbor postupa na način propisan Zakonom o policiji i Zakonom o ANB-u.	daje mišljenje na predlog za imenovanje, odnosno postavljenje rukovodioca vojno obavještajnih, kontraobavještajnih i bezbjednosnih poslova u Ministarstvu odbrane."

Rad Radne grupe zadužene za pripremu ovih izmjena i dopuna Poslovnika, pratila je dilema oko nadležnosti za praćenje borbe protiv korupcije i organizovanog kriminala. U optičaju su bila i rješenja koja su uključivala izmjene nadležnosti i naziva Odbora za bezbjednost i odbranu.⁵⁴ Na kraju je, međutim, postignut dogovor o osnivanju novog radnog tijela, Odbora za antikorupciju.

Izmjenama Poslovnika, obuhvaćen je i mehanizam kontrolnog saslušanja: rješenje koje postoji u Zakonu o parlamentarnom nadzoru o prohodnosti opozicionih inicijativa, sada je precizirano i važi na nivou svih radnih tijela

⁵³ Podaci su dobijeni korišćenjem elektronske arhive medija, Arhimed.

⁵⁴ Inicijalni stav *Nove srpske demokratije* je bio da treba formirati Odbor za bezbjednost i borbu protiv organizovanog kriminala i Odbor za odbranu i međunarodne odnose. Prijedlog *Socijaldemokratske partije* je bio da se u okviru Odbora za odbranu i bezbjednost ili Odbora za politički sistem formira pododbor koji bi se bavio pitanjima korupcije i organizovanog kriminala. Postojale su i ideje da se definiciji nadležnosti Odbora za bezbjednost i odbranu doda nadležnost da "Odbor u vršenju kontrole razmatra postupanje nadležnih organa u oblasti borbe protiv korupcije i organizovanog kriminala."

Poređenje rješenja o prohodnosti inicijativa parlamentarne manjine

Poslovnik Skupštine Crne Gore (nakon posljednjih izmjena), Član 75

Zakon o parlamentarnom nadzoru u oblasti bezbjednosti i odbrane, Član 12

“(…) Jednom u toku redovnog zasijedanja Skupštine, **odbor donosi odluku o kontrolnom saslušanju**, na zahtjev jedne trećine članova odbora, sa jednom temom dnevnog reda.”

“(…) Jednom u toku redovnog zasijedanja Skupštine, **Odbor održava sjednicu na zahtjev jedne trećine članova Odbora**, sa jednom temom dnevnog reda.”

Važnost ove izmjene u poslovniku jeste preciziranje da mogućnost održavanja kontrolnog saslušanja biva garantovana trećini članova Odbora (uobičajeno, parlamentarnoj manjini). Citirana odredba iz Zakona o parlamentarnom nadzoru, predstavlja korak unazad u odnosu na rješenje iz Poslovnika prema kojem jedna trećina članova odbora u bilo kom trenutku i neograničen broj puta može zahtijevati zakazivanje sjednice⁵⁵.

⁵⁵ Poslovnik Skupštine Crne Gore (Član 63) jasno određuje: “Predsjednik odbora dužan je da sazove odbor na sjednicu, ako to zatraži predsjednik Skupštine ili trećina članova odbora, navodeći pitanja koja treba da se stave na dnevni red sjednice odbora.”

Preporuke za unaprjeđenje parlamentarnog nadzora

- Potrebno je uspostaviti sistemski nadzor na primjenom mjera tajnog nadzora i koristiti brojne mehanizme koje Odbor ima na raspoloženju u ovom pogledu.
- Razmatranje godišnjih izvještaja o radu djelotvorno je jedino ako je blagovremeno, stoga je sa raspravom o izvještajima o radu u prethodnoj godini svih subjekata nadzora potrebno završiti u drugom kvartalu tekuće godine. Potrebno je izbjegavati praksu objedinjavanja rasprava o različitim izvještajima koje Odbor dobija od subjekata nadzora, kako bi se svakom izvještaju posvetila temeljna pažnja.
- Potrebno je da Odbor, skupa sa godišnjim izvještajem o radu Uprave policije, dobija i informaciju/izvještaj Savjeta za građansku kontrolu rada policije o slučajevima, predstavkama i aktivnostima u toj godini, u cilju sticanja objektivnije i sveobuhvatnije predstave o radu Uprave policije. Na sličan način bi trebalo urediti i odnos Odbora sa Etičkim odborom Uprave policije i Odjeljenjem za unutrašnju kontrolu policije pri Ministarstvu unutrašnjih poslova.
- Potrebno je da Odbor u vršenju nadzora nad institucijama i organima iz oblasti bezbjednosti i odbrane uspostavi saradnju i sa nezavisnim institucijama, kao što su Zaštitnik ljudskih prava i sloboda i Agencija za zaštitu ličnih podataka.
- Mehanizam posjete je potrebno preciznije definisati. Informacije o obavljenim posjetama institucijama potrebno je sačinjavati u formi izvještaja, uz zaključke, mjere ili preporuke, i iste učiniti dostupnim na internet stranici Skupštine.
- Zakon o parlamentarnom nadzoru treba uskladiti sa Poslovníkom Skupštine i utvrditi javnost rada odbora kao pravilo, a zatvorenost kao izuzetak u slučaju kada se razmatraju informacije koje su zakonom zaštićene određenim stepenom tajnosti, o čemu bi trebalo odlučivati većinom glasova članova odbora. Javnost ili zatvorenost rasprava o izvještajima institucija i organa nad kojima Odbor vrši nadzor mora biti unaprijed definisan, kroz plan vršenja nadzorne uloge Odbora. Odbor mora ispoštovati poslovničku odredbu i objavljivati zapisnike sa svojih sjednica.
- Potrebno je blagovremeno i u skladu sa Zakonom planirati rad za narednu godinu na kraju tekuće. Takođe, potrebno je najmanje jednom u toku godine, pod posebnom tačkom dnevnog reda razmotriti stepen ispunjenja planiranih obaveza i prema potrebi izvršiti izmjene i dopune plana.
- Odbor mora dosljedno pratiti ispunjavanje sopstvenih zaključaka, tako što će subjekte nadzora upozoravati na rokove ili sadržaj obaveze koju prema njemu imaju, odnosno, tako što će obaveze koje proizilaze iz sopstvenih zaključaka označiti kao prioritete u Planu vršenja nadzora za narednu godinu.
- Potrebno je u najskorijem roku imenovati zamjenika predsjednika Odbora iz redova opozicije.
- Potrebno je učestalije koristiti mehanizam konsultativnog saslušanja za razmatranje pitanja od značaja za nadzor nad sektorom bezbjednosti i odbrane. Kroz ovaj i druge mehanizme, potrebno je unaprijediti i saradnju sa civilnim društvom.
- Potrebno je precizirati sadržaj analitičkog izvještaja o izvršenju budžeta koje potrošačke jedinice dostavljaju Odboru i insistirati na poštovanju rokova.
- Potrebno je izmijeniti Zakon o upotrebi jedinica Vojske Crne Gore u međunarodnim snagama i učešću pripadnika civilne zaštite(...) tako da je saglasnost Skupštine neophodna i prilikom upućivanja pripadnika civilne zaštite, policije i zaposlenih u organima državne uprave u misije u inostranstvu.
- U slučaju eventualnih izmjena sastava Odbora u budućem periodu, potrebno je insistirati na popravljajući situacije po pitanju rodne ravnopravnosti i imenovati poslanice za članice Odbora.
- Potrebno je da Odbor prednjači u ispunjavanju obaveza iz deklaracija sa Cetinjskog parlamentarnog foruma (nadzor nad trgovinom kontrolisanom robom).

Dodatak: Pregled ispunjenja Plana vršenja parlamentarnog nadzora u 2012. godini

Praćenje aktivnosti organa i institucija u oblasti bezbjednosti i odbrane u Crnoj Gori, u cilju uvida u ostvarivanje utvrđene politike u ovim oblastima i iznošenje zahtjeva za dostavu informacija o aktivnostima i preduzetim mjerama po bilo kojem pitanju iz djelokruga njihovog rada	✓
Nadzor nad poštovanjem političke, ideološke i interesne neutralnosti u radu organa i institucija	✓
Razmatranje Izvještaja o radu Ministarstva odbrane i Vojske Crne Gore za 2011.g.	✓
Razmatranje Izvještaja o radu Agencije za nacionalnu bezbjednost u 2011. godini	✗
Razmatranje Izvještaja o radu Uprave policije i stanju bezbjednosti u 2011.g.	✗
Razmatranje Izvještaja o stanju zaštite i spašavanja u 2011. godini	✓
Razmatranje godišnjeg izvještaja o spoljnoj trgovini kontrolisanom robom za 2011. godinu	✗
Razmatranje izvještaja o upotrebi pripadnika Vojske Crne Gore u međunarodnim snagama, mirovnim misijama i drugima aktivnostima u inostranstvu	✓
Razmatranje pojedinačnih Izvještaja o reviziji Državne revizorske institucije	✓
Razmatranje Predloga zakona o budžetu za 2013. godinu u svojstvu zainteresovanog Odbora	✓
Razmatranje izvještaje o primjeni mjera tajnog nadzora (...)	✗
Organizovanje i sprovođenje konsultativnih saslušanja	✓
Organizovanje i sprovođenje kontrolnih saslušanja	✓
Iniciranje parlamentarne istrage	✗
Održavanje sjednice Odbora na zahtjev jedne trećine članova Odbora, sa jednom temom dnevnog reda	✗
Razmatranje predloga kandidata za imenovanje na rukovodeće dužnosti (u oblasti odbrane i bezbj.)	✓
Posjeta Sektoru za vanredne situacije i civilnu bezbjednost	✗
Posjeta lokacijama na kojima se skladište višak naoružanja i municije	✓
Razmatranje informacije Interresorne radne grupe za uspostavljanje integrisanog sistema kontrole	✗
Razmatranje izvještaja Vojske o efikasnom integrisanom sistema pomorske bezbjednosti	✗
Posjeta Min. odbrane, ANB-u i Direkciji za zaštitu tajnih podataka	✓
Razmatranje izvještaja o napretku Crne Gore u Akcionom planu za članstvo (MAP)	✗
Razmatranje izvještaja Koordinacionog tima za upravljanje vanrednim situacijama	✗
Razmatranje informacije o ulozi Uprave carina u bezbjednosnom sektoru i realizacija posjete	✗
Posjeta Odjeljenju za unutrašnju kontrolu Ministarstva unutrašnjih poslova	✗
Konsultativno saslušanje na temu: "Privatni bezbjednosni sektor"	✗

O Institutu alternativa

Institut alternativa je nevladino udruženje osnovano septembra 2007. godine od grupe građana s iskustvom u civilnom društvu, javnoj administraciji i biznis sektoru.

Misija Instituta alternativa je snaženje demokratskih procesa u Crnoj Gori kroz identifikovanje i analizu opcija javne politike.

Strateški ciljevi Instituta alternativa su: da podigne kvalitet razvoja javnih politika, da doprinese razvoju demokratije i vladavine prava u Crnoj Gori.

Vrijednosti koje slijedimo u svom radu su posvećenost misiji, nezavisnost, stalno učenje, umrežavanje, saradnja i timski rad.

Upravni odbor Instituta alternativa je sastavljen od pet članova, i to: Daliborka Uljarević, Vera Šćepanović, Maja Vujašković, Stevo Muk i Aleksandar Saša Zeković. Predsjednik Upravnog odbora je Stevo Muk.

Institut alternativa djeluje kao **think tank**, odnosno istraživački centar, i u svom radu se bavi oblastima dobrog upravljanja, transparentnosti i odgovornosti. Teme kojima se Institut bavi u svom istraživačkom radu i u kojima ostvaruje uticaj kroz zastupanje sopstvenih preporuka su: reforma javne uprave, javne finansije, rad parlamenta, odbrana i bezbjednost i socijalna politika.

U dosadašnjem radu, objavljene su sljedeće **publikacije/istraživački izvještaji**:

- *Reforma državne uprave u Crnoj Gori- između ambicioznih planova i realnih mogućnosti*
- *Odbor za antikorupciju - lijek ili placebo?*
- *Skupština i organizacije civilnog društva- partneri u kontroli budžeta*
- *Istraga Afere Telekom u Skupštini- nerealna očekivanja i realna ograničenja*
- *Razvoj PIFC-a u Crnoj Gori – Pogled iz civilnog sektora*
- *Korupcija i javne nabavke u Crnoj Gori*
- *Crna Gora i pregovori u poglavlju 24 – Pravda, sloboda i bezbjednost*
- *Crna Gora i pregovori u poglavlju 23 – Pravosuđe i temeljna prava*
- *Mjere tajnog nadzora u krivičnom postupku – Zapostavljena kontrola*
- *Agencija za nacionalnu bezbjednost i mjere tajnog nadzora – ima li kontrole?*
- *Parlamentarne istrage u Crnoj Gori – Kontrolni mehanizam bez političke podrške*
- *Skupština Crne Gore u procesu evropskih integracija – posmatrač ili aktivni učesnik?*
- *Zakon o parlamentarnom nadzoru u oblasti bezbjednosti i odbrane – prva godina primjene*
- *Crna Gora pod budnim okom Đukanovića i EU*
- *Analiza efekata propisa (RIA) u Crnoj Gori – Ka „dobrom zakonodavstvu“*
- *Kontrola budžeta lokalnih samouprava*
- *Državna revizija u Crnoj Gori – prijedlozi za jačanje uticaja*
- *Izvještaj o demokratskom nadzoru službi bezbjednosti*
- *Think Tank – Uloga nezavisnih istraživačkih centara u razvoju javnih politika*
- *Javno-privatna partnerstva u Crnoj Gori – Odgovornost, transparentnost i efikasnost*
- *Javne nabavke u Crnoj Gori – Transparentnost i odgovornost*
- *Procjena pravnog okvira i prakse u primjeni nekih kontrolnih mehanizama Skupštine Crne Gore konsultativno saslušanje, kontrolno saslušanje i parlamentarna istraga*
- *Parlamentarna kontrola sektora bezbjednosti i odbrane u Crnoj Gori – Kako dalje?*
- *Slučaj Lipci 2008 – Kako da nam se ne ponovi*
- *Slučaj Prve Banke – Iskustva za supervizora i ostale nosioce odluka*
- *Javna uprava u Crnoj Gori: Šeme plata, sistem nagrađivanja i mogućnosti profesionalnog usavršavanja*

Institut alternativa je član NVO samoregulatornog tijela i pružio je punu informaciju o svom finansijskom poslovanju u skladu sa Kodeksom djelovanja NVO čiji je potpisnik.

Više informacija o našem radu možete pronaći na:

www.institut-alternativa.org